

RAADSVOORSTEL:

2007-2008

Ons kenmerk: DI 08.1626001

Registratienummer : GR 08.

Ingekomen op :

Onderwerp: Deelname aan experiment Stemmen in een Willekeurig Stemlokaal

Groningen,

Aan de raad,

In onze brief van 10 april 2008 hebben wij u gemeld dat we bij verkiezingen weer met stembiljetten moeten stemmen. Wij hebben daarbij aangegeven welke gevolgen dat heeft voor de gemeentelijke organisatie van verkiezingen. De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft in haar brief van 16 mei 2008 de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal laatstelijk geïnformeerd over de inrichting van het verkiezingsproces. Zij schreef daarin o.a. dat in beginsel structureel met papieren stembiljetten zal worden gestemd.

In onze brief van 10 april jl. hebben wij ook aangegeven dat wij u een voorstel zouden doen voor deelname aan het experiment Stemmen in een Willekeurig Stemlokaal (SWS). Dat voorstel doen wij hierbij.

Wat is SWS?

Bij SWS ontvangt de kiezer geen oproepingskaart, maar een stempas. Met de stempas kan de kiezer zelf bepalen in welk stembureau binnen de gemeente de stem wordt uitgebracht. Het stemmen met een stempas is mogelijk op grond van de Experimentenwet Kiezen op Afstand.

De eerste experimenten met SWS waren in een viertal gemeenten bij de verkiezing van de leden van het Europees Parlement in 2004. Bij de laatstgehouden landelijke verkiezing (provinciale staten in 2007) werd al in 328 van de 443 gemeenten met een stempas gestemd.¹ Van de tien grootste gemeenten werd alleen in Utrecht, Eindhoven en Groningen niet met een stempas gestemd.

Het was (en is) de bedoeling de stempas landelijk in te voeren. Een voorstel voor aanpassing van de Kieswet hiervoor was al ingediend², maar is in verband met de

¹ Het rapport "Evaluatie Experiment stemmen in een willekeurig stemlokaal bij Provinciale Statenverkiezing op 7 maart 2007" is te vinden op www.minbzk.nl/107816/sws-evaluatie.

² Wetsvoorstel van 12 juni 2006 tot wijziging van de Kieswet en enkele andere wetten houdende invoering van het stemmen met een stempas in een stembureau naar keuze binnen de eigen gemeente.

komende herziening van het verkiezingsproces weer ingetrokken. Ook het voorstel van de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces³ gaat uit van landelijke invoering van SWS binnen de eigen gemeente.

SWS en de gemeente Groningen.

Groningen is één van de gemeenten waar nog niet met een stempas is gestemd. Wij hebben u al eerder in augustus 2005 voorgesteld om aan het experiment SWS deel te nemen. Omdat in het presidium bleek dat er geen raadsmeerderheid voor dit voorstel zou zijn, hebben wij het in oktober 2005 ingetrokken. Belangrijkste argument om niet deel te nemen was het feit dat kiezers die op de dag van de stemming de stempas kwijt zijn, niet aan de stemming kunnen deelnemen.

Waarom nu toch deelname aan SWS?

Stemmen met een stempas maakt het de burger mogelijk om zijn democratische rechten optimaal te gebruiken. Uit oogpunt van dienstverlening aan de burger vinden wij het wenselijk dat ook de kiezers van de gemeente Groningen met een stempas gaan stemmen. Hoewel het eerder geschetste nadeel blijft bestaan, is volgens ons nu het moment aangebroken om ook in Groningen de overstap te doen.

Voor de kiezer gaat er bij de komende verkiezing het nodige veranderen, omdat weer met stembiljetten wordt gestemd. Hierover willen wij de kiezer in ieder geval uitgebreid informeren. Het is logisch om dan hierbij ook de overgang naar de stempas te betrekken, zodat dat niet later nog eens bij de verplichte landelijke invoering via afzonderlijke instructies moet gebeuren.

Daarnaast maakt SWS het ons mogelijk om op eenvoudige wijze extra stemlokalen te gaan gebruiken op speciale locaties, bijvoorbeeld Centraal Station of Rijksuniversiteit. Dat is zeker een voordeel omdat we bij verkiezingen met stembiljetten aanzienlijk meer stemlokalen nodig zullen hebben dan het honderdtal dat bij de laatste verkiezing werd gebruikt.

Voor- en nadelen SWS.

De rijksoverheid heeft sinds de eerste experimenten SWS steeds geëvalueerd. Uit deze evaluaties⁴ blijkt dat SWS zowel door kiezers, verkiezingsmedewerkers als gemeenten positief wordt beoordeeld.

In de evaluatierapporten zijn de voor- en nadelen uitgebreid beschreven. Enkele voor- en nadelen van SWS lichten we nog kort toe.

Voordelen:

- het is voor de burger gemakkelijk om zelf te bepalen in welk stemlokaal in de gemeente Groningen de stem wordt uitgebracht;

³ § 4.3.1. van het rapport "Stemmen met vertrouwen" van de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces; het volledige rapport is ook geplaatst op de website www.adviescommissieinrichtingverkiezingsproces.nl.

⁴ De evaluatierapporten zijn te raadplegen via www.minbzk.nl//onderwerpen/grondwetten/verkiezingen/publicaties/107816/sws-evaluatie.

- minder administratieve werkzaamheden in de voorbereiding: bijhouding kiezersregisters is eenvoudiger en er komen minder schriftelijke verzoeken van kiezers om bij volmacht of met een kiezerspas te stemmen;
- efficiënter verloop van de stemming op de stembureaus, omdat een (korte) lijst van ingetrokken stempassen wordt gecontroleerd in plaats van (lange) kiezersregisters;
- bij grote opkomst kan op eenvoudige wijze worden doorverwezen naar een stemlokaal waar het minder druk is.

Nadelen:

- zonder stempas niet stemmen;
- mogelijk minder sturing van kiezers naar bepaalde stembureaus, omdat kiezers zelf een ander stembureau kiezen;
- statistieken over de opkomst in de stemdistricten ten opzichte van voorgaande verkiezingen zijn minder betrouwbaar.

Financiën.

Deelname aan SWS betekent zowel besparingen als meerkosten. De meerkosten bestaan vooral uit de extra kosten voor de aanmaak van stempassen met beveiligingskenmerken en voorlichting aan de kiezer. De meerkosten voor voorlichting kunnen wij nu beperken omdat wij de kiezer toch al uitgebreid moeten informeren over het stemmen met stembiljetten.

Bij voorgaande experimenten is door het Rijk aan deelnemende gemeenten een vergoeding voor de meerkosten van de stempas gegeven. Voor zover nu bekend is, zal dat bij komende verkiezingen niet meer gebeuren.

In het kader van het meerjarenbeeld is voor de jaarlijkse bestemmingsreserve verkiezingen voor 2009 een incidentele ophoging gevraagd van € 330.000,-- en vanaf 2010 een structurele ophoging van € 145.000,--. Wij verwachten dat de bestemmingsreserve daarmee voldoende hoog is om ook de meerkosten voor SWS te dekken.

Samengevat.

Stemmen met een stempas is de wijze van stemmen in de zeer nabije toekomst. De kiezer kan met een stempas zijn stemrecht nog gemakkelijker uitoefenen. Omdat het proces voor de kiezer en de verkiezingsorganisatie bij de komende verkiezing toch al behoorlijk verandert, is dit het moment om ook in Groningen met een stempas te gaan stemmen.

Wij stellen u voor te besluiten om met ingang van de verkiezing van de leden van het Europees Parlement op 4 juni 2009, dan wel bij een eerdere verkiezing, deel te nemen aan het experiment Stemmen in een Willekeurig Stemlokaal.

Burgemeester en wethouders
van Groningen,

de burgemeester,

de secretaris,

Jacq. Wallage.

H.P. Bakker.